

Nya medaljörer

Vid vårstämman 4 juni 1994 i Vänge församlingshem överlämnades i enlighet med styrelsens beslut, Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds förtjänstmedalj till Anna-Märta Schmekel, Vänge hembygdsförening, och Erik Strand, Villberga hembygdsförening.

Anna-Märta Schmekel

Jag är uppväxt i hälsingebygden med förfäder ur bondesamhället. Min släkt har dokumenterade anor från 1500-talet. Att tillvarata och vårda saker och traditioner har varit självklart för mig.

Att bli omplacerad på uppländsk mark blev sedan ganska omvälvande. Från sandjord till lera i vidare bemärkelse.

Ideellt oavlönat arbete har upptagit en stor del av min tid som prästfru. Under den tiden fortsatte jag med mycket av den traditionella kvinnokulturen som t ex att karda, spinna och väva.

Till inflyttningssorten Brunna kom jag i slutet på 60-talet. Att Vängebygden har ett intressant historiskt förflutet upptäckte jag ganska snart. Det blev självklart att delta i arbetet för min nya hembygd, och på den vägen är det fortfarande. Jag blev ordförande i hembygdsföreningen 1987. Jag har alltid känt glädje i hembygdarbetet och detta ger gensvar hos andra som engagerar sig för dessa frågor.

Ansvar för att föra kulturarvet vidare till nya generationer är stort i vår föränderliga tid. När vi upptäcker de historiska och kulturella värden som finns omkring oss vill vi automatiskt vårda och föra dem vidare. Jag är glad att få vara en liten länk i den kedjan. Utmärkelsen från Upplands fornminnesförening tar jag som ett tecken på att vi är på rätt väg. Jag tar det också som en uppmaning att arbeta vidare.

Erik Strand

Jag föddes 1922 i ett småbrukarhem – 18 tunnland – på Grillbyslätten i Villberga socken i en urgammal by Önahelgu – Enhelja. Som barn vistades jag mycket hos en granne, en gammal farbror på 80 á 90 år, Reinhold Gustafsson. Han väckte mitt intresse för bygden genom att berätta en mängd historier om hur det var förr, om hur landskapet hade förändrats under hans livstid, när järnvägen byggdes och när ”nya” landsvägen kom till år 1882.

Min skolgång var den vanliga på 30-talet, sexårig folkskola. Möjligen tyckte jag kanske att min skolundervisning var något bristfällig, eftersom jag sedan skoltiden studerat hela mitt liv och tagit kurser på Hermods och NKI, Medborgarskolan, Vuxenskolan och ABF.

JUF-rörelsen var stark i Villberga under 30- och 40-talen, varför jag blev med-

lem i Villberga JUF samt dess ordförande under några år. Likaså var jag föreningsbibliotekarie vid kommunsammanslagningen 1952.

Jag har alltid haft intresse för musik och började spela klarinett och saxofon 1938. Jag spelade därefter dansmusik på bygdens alla dansbanor och bygdegårdar fram till år 1957.

År 1956 genomgick jag Skolöverstyrelsens utbildning för att bli kommunbibliotekarie i den "nya/gamla" kommunen. Praktiktjänstgöringen fullgjorde jag på Uppsala stadsbibliotek.

1958 började jag tillsammans med min hustru Rosa att samla mer systematiskt på lokaldokumentärt material såsom programblad, affischer, småskrifter etc. Efter något år inledde vi arbetet med ett klipparkiv. Arkivet har vuxit under årens lopp och torde nu uppgå till ca 100 000 "klipp" omfattande Enköpings och Håbo kommuner. Arkivet har vi kallat "Enabygdssamlingen".

1965 fick jag förfrågan om tjänst som musiklehrare, vilken jag också tog. Under åren 1969–3 skaffade jag mig formell behörighet genom studier vid SMI – Stockholms Musikpedagogiska Institut. Dessa studier genomfördes jämsides med arbetet som bibliotekarie och musiklehrare. Som examensarbete vid SMI blev jag ålagd att forska och skriva en uppsats om klarinettmusiken i hemtrakten. Resultatet blev ett 25-sidigt häfte, "Folkmusiken i Trögds Härad".

År 1968 upphörde vi med jordbruket. Nu kunde både jag och min hustru ägna vår mesta tid åt Enabygdssamlingen. Min hustru har gjort grovjobbet med att klippa, klistra och registrera och jag har fått syssla med det roliga, åt att forska. Forskningen har resulterat i ett 30-tal reprokoperade skrifter om föreningar, byar och andra objekt. Skrifterna har publicerats i samarbete med Villberga hembygdsförening, där jag varit ordförande under de senaste 10 åren. Ur Enabygdssamlingen har jag kunnat hämta material till de kulturkrönikor jag skrivit varje månad i Enköpingsposten under sju års tid.

Mellan åren 1975 och 1993 har jag kartlagt nöjeslivet i Sydvästra Uppland under fyra decennier av 1900-talet, från 1920 till 1960. Materialet ligger obehandlat men avsikten är att sammanställa forskningsresultatet i lämplig form.

Slutligen har jag också sedan några år påbörjat en kartläggning av Grillby – Uppsala läns enda municipalsamhälle mellan åren 1918 och 1952. Där tar jag fram uppgifter om varje byggnad, om vilka personer som där haft sin bostad, varifrån dessa personer inflyttat och vart de sedan flyttat. Dokumentationen är mycket tidskrävande.

Jag ägnar stor del av dagen åt forskningsarbetet och finner detta stimulerande – mycket på grund av kunniga och intresserade medhjälpare i bygden.

Ett varmt tack för att jag blivit hedrad med Upplands fornminnesförenings och hembygdsförbunds förtjänstmedalj.